

[Archivy, knihovny a muzea v digitálním světě 2020 \[1\]](#)

Autor:

- [BEŽOVÁ, Michaela](#) [2], [LJUBKOVÁ, Kristýna](#) [3]

Číslo:

- [2020, ročník 29, číslo 3/4](#) [4]

Rubrika:

- [Trendy v knihovnách](#) [5]

Klíčová slova:

- [Archivy, knihovny, muzea v digitálním světě](#) [6], [digitální technologie](#) [7]

Stejně jako každý rok i v roce 2020 měla proběhnout konference [Archivy, knihovny a muzea v digitálním světě](#) [8] začátkem prosince na Chodovci. Jenže spousta věcí se změnila - kvůli pandemii některé akce vůbec neproběhly, jiné byly přeloženy. To ale nebyl případ konference Archivy, knihovny, muzea v digitálním světě, kterou se pořadatelé rozhodli uspořádat viru navzdory - ve virtuálním světě.

Zatímco v prvních dvou letech své existence probíhala konference v malém sále Městské knihovny v Praze, od třetího ročníku se místem konání stal Národní archiv sídlící v Praze na Chodovci. Postupně se prodlužovalo i trvání konference - z původního jednoho dne se v roce 2019 konference protáhla na tři dny a stále bylo co nového prezentovat a o čem diskutovat. V roce 2020 stáli organizátoři před nelehkou volbou: buď mohli konferenci kvůli vládním opatřením zcela zrušit, nebo se ji mohli pokusit přesunout do digitálního prostředí. Byla to ohromná výzva pro všechny zúčastněné a zejména pro organizátory, jimiž jsou SKIP a Národní knihovna ČR. Ukázalo se totiž, že odborná veřejnost o konferenci stojí a přihlásilo se na ni nebyvalé množství zájemců. Dne 2. prosince 2020 v devět hodin ráno mohlo vše vypuknout.

Celodenní konference byla rozdělena do čtyř bloků, kdy v každém z nich promluvílo pět přednášejících. Po úvodním slovu Víta Richtera a Tomáše Foltýna, kteří nás na konferenci přivítali z pracovní generálního ředitele Národní knihovny ČR, se slova ujala Bohdana Stoklasová se svým příspěvkem o příjmu a zpracování elektronického povinného výtisku. Na ni navázal Vít Richter s projektem děl nedostupných na trhu, kdy zmínil velký zájem čtenářů o digitální dokumenty v době nouzového stavu - uvolněné dokumenty denně zhlédlo více než pět tisíc čtenářů. První dopolední blok uzavřely prezentace firem Axiell a Musoft, které spolu vyvíjejí Museion, komplexní informační systém pro evidenci sbírek, jejich management, manipulaci a správu multimédií.

Druhý dopolední blok otevřela Nina Wančová svým průzkumem, jak změnila pandemie koronaviru život v českých muzeích, a doporučením, že muzea by měla být obecně hodnocena i na základě jiných kritérií než pouze návštěvnosti. Iva Horová a Filip Šír následně představili novinky v projektu [Národní fonotéka](#) [9] - ta se obléká do nového kabátku, bude mít nejen nové logo a vizuální styl, ale od roku 2021 ji najdeme i na novém portále. Eliška Pavlásková a Marek Brčák prezentovali proces digitalizace VHS kazet z Archivu Univerzity Karlovy. Dopolední blok ale naprosto ovládl entusiasmus Petra Grulichy, ředitele Muzea východních Čech v Hradci Králové. Jeho příspěvek o činnosti tohoto muzea v době, kdy celou republiku uspal koronavirus, vzbudil naději, že i digitální muzeum má svým návštěvníkům co nabídnout. Ať už Petr Grulich mluvil o [online přednáškách](#) [10], o [průvodci po zaniklých kostelech v Hradci Králové](#) [11], výukových programech pro děti nebo o [online adventních](#)

[trzích](#) [12], měli jste pocit, že koronavirová epidemie nepředstavuje ani tak ohromný problém, jako spíš velkou výzvu pro paměťové instituce najít si ke svým návštěvníkům/čtenářům/badatelům novou cestou. Dopolední blok uzavřela Věra Hanelová, která ve své prezentaci představila dvě databáze a jejich propojení: [Bibliografii dějin Českých zemí](#) [13] a [Akademickou encyklopedii českých dějin](#) [14]. Druhá zmíněná databáze obsahuje hesla a literaturu z tištěné podoby encyklopedie, proto ji v Historickém ústavu AV ČR provázali s autoritami v Bibliografii dějin Českých zemí. Díky tomu je bádání o české historii opět o něco jednodušší.



Nina Wančová

Ústav informačních studií a knihovnictví FF UK

[15]

Úvodní snímek prezentace Niny Wančové (zdroj: Nina Wančová)

Odpolední blok začal dvěma přednáškami, které se týkaly dvacetiletého výročí [Webarchivu](#) [16], jenž je vyvíjen a spravován Národní knihovnou ČR. Původně výzkumný projekt několika institucí se v průběhu let vyvinul v největší databázi českého webu, kde je momentálně možné nalézt 409 TB dat. O jeho fungování hovořila Marie Haškovcová, technické informace týkající se sklizení, zpřístupňování a práce s daty přidal Zdenko Vozár. V následující přednášce pracovník Oddělení archivace webu Národní knihovny ČR Luboš Svoboda na příkladu net artu přiblížil posluchačům této online konference sklizení dat.

Většina přednášek se věnovala digitalizaci. Digitalizací (nejen v oblasti kulturního dědictví) se zabývá společnost EXON; její zástupce Petr Sůč na konferenci představil nové možnosti digitalizace za pomoci umělé inteligence. Zbyněk Řeháček a Pavel Pokorný z DATERA s.r.o. na příkladu Muzea hlavního města Prahy ukázali, jakým způsobem jejich firma vytváří a spravuje dlouhodobá úložiště. Základem ukládání dat je vytvoření tří kopií, které jsou uloženy na dvou místech a na dvou různých médiích. O novém knihovním systému [eVerbis.cz](#) [17], dostupném na cloudovém úložišti, pohovořil Jan Štefan. Posluchače krok za krokem seznámil s jeho používáním.

Digitalizací se zabývají knihovny, archivy, muzea, ale rovněž vysoké školy. O zajímavém projektu, do něhož jsou v rámci povinně volitelného předmětu zapojeni i studenti Filozofické fakulty Univerzity v Hradci Králové, pohovořila Klára Rybenská. Studenti si díky tomu mohou vyzkoušet například 3D digitalizaci hodin z Muzea Náchodsko.

Aleš Brožek provedl revizi digitálních knihoven provozovaných v ČR za rok 2020. Pokud chtějí uživatelé nalézt požadovaný digitalizovaný dokument, musí v současné době prohlížet čtyřicet dva systémů Kramerius verze 5, čtyři systémy verze 3 a dvacet šest digitálních knihoven, které

zprostředkovávají svá data pomocí jiných systémů. To práci s digitálními knihovnami rozhodně neusnadňuje.

V dnešní době se velmi často hovoří o digitalizaci státní správy, to samé platí i v případě kulturních institucí. Archivy pracují s různými typy dokumentů - listinnými, elektronickými, ale rovněž hybridními, které jsou kombinací obou zmíněných. Jejich skartace je složitá, ale ne nereálná. Postup vysvětlil Tomáš Lechner z Vysoké školy ekonomické v Praze. Ruku v ruce s digitalizací jde i správná správa digitalizovaných a digitálních dat. Martin Rechterík z Národního archivu ve své přednášce popsal archivaci databáze ARIS (Automatický rozpočtový informační systém) a školských rejstříků ve formátu SIARD a vyzdvihl jeho klady i zápory. Úkolem kulturních a informačních institucí je nejen data vytvářet, spravovat, ale také s nimi efektivně pracovat a nabídnout jejich užívání veřejnosti. V současné době je běžné, že se státní instituce spojí se dalšími subjekty a propojují a obohacují tak vzájemně svá data. Dobrým příkladem je [Nadace Wikimedia](#) [18], která zaštiťuje mj. Wikipedii, Wikimedia Commons a Wikidata. Spolek [Wikimedia ČR](#) [19], česká pobočka nadace, se v posledních letech spojila se Zoologickou zahradou hl. m. Prahy, Magistrátem hl. m. Prahy nebo muzeem v Pardubicích. Fungování této spolupráce popsal Jakub Holzer. Digitalizace a vytváření digitálních dat však má za následek, že dochází ke zrychlenému nárůstu informací, což vede k vyšším nárokům na nové technologie. Jim se věnovala Naděžda Andrejčíková z firmy Cosmotron, jejíž přednáška rovněž ukončila celou online konferenci.

Co říci závěrem? Díky neomezenému virtuálnímu prostředí mohlo sledovat jednotlivé přednášky více zájemců najednou, v průměru to bylo kolem 300 účastníků, ale v některých momentech i o sto více. To by prostory konferenčního sálu Národního archivu neumožnily. Ale tak trochu doufáme, že v roce 2021 se opět účastníci setkají nejen v sále, ale i v předsálí na adrese Archivní 4. A pokud se v příštích letech stane konference hybridní (dojde ke spojení fyzické přítomnosti v sále a paralelního online vysílání), bude to jen dobře!

URL zdroje: <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2020-rocnik-29-cislo-34/archivy-knihovny-muzea-v-digitalnim-svete-2020>

Odkazy

- [1] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2020-rocnik-29-cislo-34/archivy-knihovny-muzea-v-digitalnim-svete-2020>
- [2] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/autori/bezova-michaela>
- [3] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/autori/ljubkova-kristyna>
- [4] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2020-rocnik-29-cislo-34>
- [5] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/rubriky/trendy-v-knihovnach>
- [6] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/klicova-slova/archivy-knihovny-muzea-v-digitalnim-svete>
- [7] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/klicova-slova/digitalni-technologie>
- [8] <https://www.skipcr.cz/akce-a-projekty/akce-skip/archivy-knihovny-muzea-v-digitalnim-svete>
- [9] <https://narodnifonoteka.cz/>
- [10] <https://www.muzeumhk.cz/program/vystavy-online.html>
- [11] <https://www.muzeumhk.cz/program/vystavy-online/786-zanikle-stredoveke-kostely.html>
- [12] <https://www.muzeumhk.cz/muzejni-adventni-trh.html>
- [13] <https://biblio.hiu.cas.cz/>
- [14] <http://www.hiu.cas.cz/cs/veda-a-vyzkum/encyklopedie-atlasy/encyklopedie-ceskych-dejin.ep/>
- [15] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/images/805/bezova1.jpg>
- [16] <https://www.webarchiv.cz/>
- [17] <https://everbis.cz/>
- [18] <https://wikimediafoundation.org/>
- [19] <https://www.wikimedia.cz/>